

Inserati se sprejemajo in velja tristoletna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " 2 "
15 " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanj se sena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravišstvo (administracija) in ekspedicija na Florijanske ulice h. št. 19.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je v Rožnih ulicah št. 25.

Izhaja po trikrat na teden sicer v torek, četrtek in soboto

Zarad praznika izide prihodnja številka „Slovenca“ v torek 19. avgusta.

Šolsko vprašanje v Avstriji.

Velik, če ne največji del prepira v Avstriji se suče okoli šolskega vprašanja. Deloma se dotika šola verskih, deloma narodnih interesov. Opozicija katoliške stranke se obrača proti brezverski, ona Slovanov proti ponemčevalni šoli. Nahajajo se pa nasprotniki sedaj ne šole še iz mnogih drugih krajnih, narodno-gospodarskih, zdravstvenih, ljudoljubnih ozirov. Kdor bi zamogel v Avstriji šolsko vprašanje vsem strankam ugodno rešiti, on bi vzel narodnim in verskim preprirom velik del njih ojstrine, ter bi si zaslužil hvalo cele države.

Ministerstvo nauka in državni zbor osvojila sta si vso oblast nad šolo, pa ne v zadovoljnost narodov in strank. Centralizacija in ponemčevalni liberalizem šole sta zbudila toliko nasprotja, da se že vidi, da bo treba sprememb v federalističnem, katoliškem in narodnem smislu. Eni so predlagali in še predlagajo, da bi se šolske zadeve prepustile deželnim borom. Pa tudi tukaj se nimamo velikega poboljška nadejati: šola bo potem odvisna od večine dotičnega deželnega zbora; ako bi na primer za Slovence prav kranjski in goriški deželni zbor pravične postave uvedla, bosta nasprotno deželna zbora koroški in štajarski toliko bolj pritiskala Slovence s ponemčevanjem in katoličane z brezverskim duhom. To so že uvideli, zato se je že slišal predlog, naj bi se naredile v deželnih zborih posebne na-

rodne kurije, tako da bi o nemških šolah odločevali nemški, o slovenskih pa slovenski poslanci. Pa jaz tudi v tem ne vidim narodne ravnopravnosti zagotovljene. Najprej bodo te kurije odločevale le o ljudskih šolah; gimnaziji in visoke šole bo nadziral kakor prej minister nauka. In če bi prav narodne kurije odločevale o ljudskih šolah, kdo bo določeval, kam spadajo na pr. mestne ljudske šole po Slovenskem? Mariborčani, Celjani in drugi ponemčeni meščani se bodo izrekli za Nemce, in odločevala bo o teh šolah potem nemška kurija; pa kaj govorimo o štajarskih mestih, saj bodo eeló v nekterih mestih in trgih na Kranjskem hoteli Nemci biti in določba o teh šolah pride v roke nemške kurije, tako šole v Novem mestu, Trzinu, Idriji, Postojni, morda celó v velikem Gabru. Koliko bomo potem na boljem? Kaj pa še le z latinskimi in visokimi šolami?

Skušnija uči, da je šolski centralizem v Avstriji nemogoč, zaradi različnih vér, narodnosti, političnih nazorov, krajnih potreb in kulturnega napredka. Na Dunaji želé brezverskih, na Tirolskem katoliških šol; mi nečemo nemških, Rusini nečejo poljskih, Istrijani in Dalmatinci nečejo laških šol. Kako vsem vstreči in vsem pravičen ostati?

Ministerstvo nauka naj se opusti. Namesto njega naj se ustanovi toliko narodnih šolskih svetov, kolikor je narodov. Sestavil bi se tedaj nemški, česki, poljski, rusinski, slovenski, laški in hrvaški (dalmatinsko-istersterski) narodni šolski svet, vseh tedaj sedem.

Vsak teh narodnih šolskih svetov imel bi popolno oblast čez ves poduk svojega na roda, tako čez ljudske, kakor čez srednje in više šole. Ves tisti denar, ki ga potrebuje sedaj ministerstvo poduka, razdelil bi se po številu duš ali po visokosti davkov med te narodne šolske svete. Narodni šolski svet bi tedaj imenoval in nastavljal učitelje in profesorje, ter jih tudi plačeval, bi predpisaval učne predmete in nadziral poučevanje. Lahko bi se mu izročila tudi oblast, nove šole ustanovljati in šolska pdslopja zidati, v tem slučaju bi se mu morala več svota na razpolaganje dati, kar bi pa pri varčnem postopanju ne pomnožilo davkov, ker je vse eno, ali se davek odrajta v podobi direktnega davka, ali pa v podobi šolske priklade, kakor se je godilo dozdaj, ko so si občine šole same zidale.

Zdaj nastane vprašanje, ktere občine naj spadajo k nemškemu, ktere k slovenskemu, ktere k laškemu šolskemu svetu?

Tu naj bi ne veljal sklep občinskega odbora, ker bi to provzročilo vedne spremembe, kolikorkrat bi prišel do vlade drugače misleč odbor; ampak naj bi se po natančnih statističnih podatkih poizvedelo, ktera narodnost ima v vsaki občini absolutno večino prebivalstva, k tiste narodnosti šolskemu svetu potem pripade in dotični šolski svet ima šole tiste občine oskrbovati. Ker se bo po teh statističnih podatkih določila tudi svota, ki jo vsaka narodnost za šolske namene na razpolaganje dobi, zato ima ta svota nepremakljiva ostati, če ne za večno vsaj za daljšo vrsto let. Ako

Babica Rada.

(Slika iz bolgarskega življenja od S. Bobčeva.)

V.

Nisem se mogel domisliti, kaki vzroki so napotili Midhata, da je ukazal obesiti našega dobrega učitelja Kamena. Bil je ravno toliko kriv, kolikor vsi drugi učitelji, kolikor vsa naša mladina. Vse mlado, čvrsto, živo in čestito pripravljalo se je, da vstane pri prvi priložnosti, da zagrabi za orožje in udari na sovraga.

Leta 1866—1867 pripravljalo se je pri nas vse; ali moramo priznati, da so bile naše priprave splošno neznatne, ne zelo resne, in da se skoraj nihče ni strinjal z onimi, ki so hoteli takoj podnetiti narodni vstanek. Nam je manjkalo najvažnejših stvari: orožja, streliva in vodje. O organizaciji niti ne govorim.

Ali česa so obdolžili, zakaj so obesili Kamena? Zakaj so kaznovali dečka iz Svištove? Pojdite in vprašajte Midhata samega! Tudi sam bi vam ne znal odgovoriti. „Kometa“, djal bi in ničesa več!

Govorice bilo je povsem malo. Nekteri so djali, da je Kamen dopisoval v Brajske protiturske novine „Dunavska Zora“. Drugi menili

so, da je svoje učence podučeval o vojskinih vednostih, da je oboroževal ves svoj okraj in se pripravljaj, udariti na Balkan na pomoč Filipu Totu. Naposled bilo je tudi nekaj tacihi ki so pravili, da je Midhat kaznoval Kamena zaradi starih pregreškov, posebno zato, ker je javno ugovarjal ustanovam in reformam Midhatovim, kazaje na njihove pogubne posledke.

Pa kako se je paša požuril s kaznovanjem Kamena, danes so ga vjeli, ponoči obsodili, in drugi dan že obesili.

Mlajima bratoma posrečilo se je ponoči ubežati. Dala sta nekemu Turčinu dve bele „medjidije“, in on jih tajno prepelje v Vlaško.

A kaj menite, da se je zgodilo z Rado? „Ta ženska je čisto brez možgan“, djali so naši čarbadžije in uradniki — efendiji: — „Sama si prosi vislice!“

Ali zgodi se drugače. Ko povedo o njej Midhatu, se zamisli: „Pustite jo pri miru; morda je z uma . . .“ reče slednjič.

In izpustili so babico Rado.

VI.

Ustanek 1867. leta prinesel je, akopram je bil neznaten po svojih razmerah, vendar marsikako korist. Naša mačeha, Evropa, spo-

znala je slednjič, da ni pri nas vse gladko in izgledno, in da Bolgari vse eno ne marajo — za civilizatorne nasilstva Midhat paše.

Kaj je mogla opraviti četa junakov proti celi podonavski turški vojni in proti brezštevilnim druhalim bašibozukov, Arnavtov in Čerkezov?

Po boji pri Vrbovki, kjer so naši junaki Turkom pošteno podkurili, pokazali so se še včasih, iskajoči pot do Balkana; nekoliko jih pade v praskah, a drugi odtegnejo v jeseni v Srbijo, in od tod na Rumunsko.

Ali prihodnjega leta pokazali so se zopet izza Dunave naši domorodni junaki; a tedaj bilo jih je malo več, do dvesto dobro oblečenih in oboroženih ljudi. To se je zgodilo 8. mal. srpana zjutraj. Vojvode, vodeči četo, imenovali so se Hadji Dimitri in Štefan Karadža; prepeljali so se čez Donavo blizu Svištove pri ustji reke Jantre.

Tačas našega krvoloka Midhata ni bilo več v Ruščuku. Storil se je zaslužnega pred Evropo. Ojačil se je ujeti na nemškem parobrodu „Germanija“ dva Bolgara: Pavloviča in Vojvodova, ne brineč se za to, da so tuji podložniki. Ali oba vedla sta, s kom imata opraviti: uista se udala zaptijem.

bi se tedaj kaka občina hotela iztrgati od svojega naroda šolskega sveta, in pristopiti k šolskemu svetu druge narodnosti, zna to vsak čas storiti, toda nima pravice zahtevati od prvotnega narodnega šolskega sveta nobenega odškodovanja, in njej ostane svoboda, pobotati se s šolskim svetom novo izvoljene narodnosti, bodi-si da hoče ta prevzeti z nadzorovanjem teh šol tudi njih stroške, bodisi da jih hoče občina sama nositi, bodisi da jih nosita skupno.

V tem vidim močen jez proti odpadništvu ali začasnim pritiskom od vlade ali ktere druge strani; kajti vsaka občina se bo premislila, dvakrat plačati šolski davek, prvič z davki vred, potem pa še posebej; pa tudi šolski sveti se bodo branili, sprejemati nove občine v svojo skrb, vedoči, da jim s tem prirastejo stroški, dohodki pa vendar nespremenjeni ostanejo. Ako bo hotel delati kak šolski svet narodno propagando in pridobivati si novih občin, primoran bo zanemarjati svoje prvotne občine, ktere bodo gotovo proti takemu početju protestirale.

Ako bi se čez več desetletij nektare občine ponemčile ali poslovenile, ali če bi se število in premoženje kakenga naroda zdatno spremenilo, zna se vsakako šolska svota tega naroda revidirati in popraviti novim razmeram primerno; vendar bi morale te svote kolikor mogoče stalne biti, in smele bi se spremeniti k večjemu še le od dvajset do dvajset let. Ako bi se pokazala potreba povišanja ali znižanja šolskih stroškov, morajo se zvišati natančno po odstotkih primerno vsem šolskim svetom enako. Le na ta način se dá narodna ravnopravnost v šoli zagotoviti.

Konečno velja še sestaviti narodne šolske svete. O tem se dá govoriti in ni treba, da bi veljala povsod enaka pravila, še manj pa, da bi bilo število svetovalcev in njih plače pri vseh narodih enako. V obče bi se sestavili šolski svetovalci: 1. iz vladnih zastopnikov, ki jih imenuje minister notranjih zadev; 2. iz zastopnikov deželnih zborov, ki jih izvolijo deželni zbori iz svoje srede, pa po narodnih kurijah, tako da zamorejo na pr. na Štajarskem nemški poslanci le za nemški, slovenski poslanci pa le za slovenski šolski svet voliti in voljeni biti. Vsakemu poslancu je na prosto voljo dano, kateri narodni kuriji se pridružiti

hoče; 3. iz zastopnikov visokih šol, ki jih volijo profesorji visokih šol iz svoje srede; 4. iz zastopnikov srednjih šol, ki jih volijo profesorji srednjih šol iz svoje srede; 5. iz zastopnikov ljudskih šol, ki jih volijo učitelji na ljudskih šolah iz svoje srede.

Za slovenski narodni šolski svet bi se morda priporočala taka sestava:

3 svetovalce imenuje minister notranjih zadev iz slovenskih profesorjev;

2 svetovalca imenuje deželni zbor kranjski;

2 svetovalca deželni zbor štajarski;

1 svetovalca deželni zbor koroški;

1 svetovalca deželni zbor goriški;

1 svetovalca profesorji visoke šole v Ljubljani, ki se ima ustanoviti;

1 svetovalca profesorji srednjih šol;

1 svetovalca učitelji ljudskih šol.

To bi dalo 12 šolskih svetovalcev, kateri volijo predsednika iz svoje srede, ter si posle med sabo razdelé po svojem lastnem prevdarku. Plačo svetovalcev, ki so ob enem tudi šolski nadzorniki, določuje šolski svet v porazumljeni z ministerstvom notranjih zadev; vse druge šolske stroške in plačila pa določuje šolski svet samovoljno.

O cerkvenem jeziku.

(Dalje.)

Metodova oblast je segala na jugu črez Dravo in Savo proti Dalmaciji ter je tu obsegala zlasti pokrajine, ki so se imenovala Sclavinia ter bile naseljene od slovenskih Karantanov; izvzete so bile Slavonija, nekaj Sirmije in Karniolia. Na severozapadu se je panonska moravska cerkvena provinca raztezala črez Rabo in Donavo do mej moravske države. Tu se je tedaj opravljala slovanska liturgija, in ko se je oozneje tu odpravila, se je preselila zlasti v Primorje in dalje mej Hrvate in Srbe. Za papeža Alexandra II. (1061—73) je pa provincijalni zbor v Spljetu (1062) sklenil: Ut nullus de cetero lingua slavonica praesumeret divina mysteria pelearare nisi tantum in latina et graeca, nec aliquis eiusdem linguae promoveretur ad sacros ordines. To se je zgodilo zarad velike nevednosti. Mislilo se je sploh, da je slovanski jezik gotski in da so toraj Slovanje Arijanci in žalibože, da vsi južni

Slovanje niso imeli moza, ki bi bil odkril to pomoto. Slovanska liturgija se je obdržala skoraj samo v pokrajinah, podoblastnih hrvatskemu kralju. Pozneje je Inocencij IV. (1243 do 1254) dovolil po priprošnji senjskega škofa slovansko liturgijo tam, kjer je bila prej v navadi. Ustanovila se je zdaj posebno v spljetske cerkvene provinciji in nekoliko tudi dalje razširila zlasti po frančiškanskih in benediktinskih samostanih. Ravno tako nahajamo to liturgijo tudi v cerkveni provinciji zadrške, h katerej so pripadale škofije zadrška, rabska, krška in osorska. Tudi pri Slovanih v Liburniji in cerkveni provinciji oglejske, h katerej so pripadale škofije oglejska istrijska, koprška, novograška in poreška. Da, tudi pri katoliških Slovanih v Bosniji, Srbiji in Bolgariji se je ta liturgija udomačila.

Tako na široko se je razprostranila rimska liturgija. Toliko in tolikokrat so jo papeži dovolili in iz nova potrdili, ali oni, ki bi bili imeli čuti nad njo so se malo menili. Zapuščina slovanskih apostoljev je začela životariti. Da si je tudi slovanski cerkveni jezik postal sčasoma mrtev jezik, bi bila morala vendar slovanska duhovščina oskrbeti, da bi jej ne bil mrtev predmet. Izročeno liturgično besedo, živi izraz krščansko-slovanskega duha bi bili morali duhovniki vedno gojiti ter ljudstvu razlagati, a bili so tako malo svesti svojega poklica, da se nerazumenje slovansko-liturgičnega jezika vleče kakor črna nit v povestnici od začetka do današnjih dni. Modra in blaga beseda papeža Janeza X. k Hrvatom v Slavonji in Dalmaciji l. 925: Uade hortamur vos o dilectissimi filii, ut vestros tenerrimos filios (ki ste jih za duhovni stan izvolili) a cunabilis in studio litterarum Deo offeratis, se je tako malo cenila, da je med slovansko duhovščino in priprostim ljudstvom znanje slovanskega cerkvenega jezika smerom bolj izmiralo. Liturgična beseda je postajala za slovansko duhovščino zmirom bolj mrtva in morilna črka; rokopisi so šli od roda do roda vedno bolj popačeni. Zategadelj nij čudno, da se iz časa do 1248 nij hranil nijeden rokopis kacega misala ali breviarja, če ne štejemo v to versto praških odlomkov, psalterija Nikolaja Rabskega in Assemanovega evangelistarja.

V XIV. in XV. veku je bila glagolitično-

Ko so pa po zapovedi avstrijskega konzula g. Martića, vsi popotniki zapustili parobrod in je vanj udrila turška druhal, našli so Pavlovića in Voevodova, ko sta se valjala v krvi. Vstrelila sta se sama.

Nastala je glasna nevolja v političnih krogih in — Midhat je padel. Potem imenovan je bil za našega gubernatorja Sabri-paša. Ali ne za dolgo.

Ne preteče mnogo dni, ko zvemo, da nam zopet pošljejo Midhata kot zvedenca v pomirjenji upornikov. Grem k babici Radi.

— Je li res, da pride Midhat zopet k nam? jo vprašam.

— Res je, res, odgovori Rada, in takoj polije se ji svitla solza po obrazu. —

Kakor se mi zdi, vzdržuje visoka Porta tega krvoloka samo zaradi Bolgarov. Obžalujem samo, da še nismo našli rodoljuba, ki bi vstrelil to zver.

— A kako je z našimi junaki? vprašam dalje.

— Slabo, moj Petko, jako slabo; četa Hadji Dimitrije je razbita in razpodena. Oni so častno delali in se trudili, ali je škoda, da je poginil odlični junak — pobočnik (adjutant) Hadjije. . .

— Štefan Haradja je pal!

— Da Štefan Haradja je težko ranjen pal v sužnost. Zdaj je v Trnovem, od koder ga bodo skoraj pripeljali sem.

— A kaj bode zdaj z njim? vprašam.

— Kaj bo — baje ga bodo obesili.

— Obesili? . . Ali obešanje je prepovedano? Evropa je očitala Porti zaradi lanskih kazni.

— O, moje dete, ti si mlad in zaupljiv, Evropa? Slišiš li? Evropa očitala je Porti . . Ali to, moj Petko, ni porta (vrata) spoštovane hiše, marveč razbojniške jame. Očitaj razbojnikom in ubijalcem, kar hočeš.

VII.

Dospel je Midhat. Naši čorbadije (boga-taši) dočakali so ga združeni s turškimi efendiji in prejšnjimi čankolizi-paši.

Čakale so ga tudi stare Turkinje in njih radosti ni bilo konca ni kraja. „Prišel je dragi rešitelj“, djale so, „a te gjavrske svinje pripravljale so se, da nas vse pokoljejo in nam obrnejo obraz k zemlji.“

Kmalu potem počí glas, da bodo pripeljali v mesto nevarno ranjenega Karadja in štiri druge Bolgare, iz iste čete — lahko ranjene. Kteri da so, ni vedel še nihče. Od me-

ščanskih rodovin imele so mnoge sorodnike v Rumunskeje. Sleherni bal se je za osodo svojih, vsak pričakoval je prihod ujetih.

In evo „junakov“, pripeljali so jih zvezane na potrtem vozu. In kdo je bil med vjetniki? Sina babice Rade, Niko in Blagoj.

Vsi smo čakali, kaj bode. Grem k babici Radi. Začudil sem se, videč jo sedaj.

Bila je tiha, mirna, na obrazu bral si jej pogum in srčnost. Jel sem jej izraževati svoje pomilovanje v nesreči, koja jo je zadela.

— Nimaš ničesa pomilovati, odgovori ona: — moji sinovi storili so sveto dolžnost za domovino; maščevali so se za nedolžno umorjenega brata. Zadovoljna sem s svojimi sinovi in sedaj jih blagoslavljam; skazali so se dostojne mojega truda.

— Ali ste jih vidla? Tudi Karadjo? vprašam.

— Da vidla sem tega junaka; sam vreden je tisoč mehkužnih mladenčev. Srečna, v resnici srečna je mati, ki ga je rodila.

— A tudi vaš Niko in Blagoj, odlikovala sta se, kakor je treba. Vendar je škoda, da smo izgubili Štefana Haradjo, njega ne more nihče nadomestiti. Umrl bode nesrečni, rane njegove so preveč nevarne.

liturgična „literature prepisovalna“ na vrhunci in iz tega časa se je ohranilo dosti prav lepo pisanih misalov in brevijarjev. A ko se je tiskarstvo pričelo, je začela zopet upadati. Tiskalo se je sicer od leta 1483—1561 več misalov, toda brez potrjenja od Rima. Ker se pa more vsak misal po sklepu tridentinskega zbora vjemati v vsem z rimskim misalom in ker od l. 1561 nij bilo nobene izdaje glag. misala zato je prosil cesar Ferdinand v Rimu da bi se preskrbela nova izdaja. Kongregacija de propaganda fide je izročila delo hrvatskemu frančiškanku Rafaelu Levakoviču. Ta pater je bil pa tako malo izveden v staroslovenščini, da se nijso ne evangeliji ne listi vjemali z Vulgato in da se tudi staroslovenščina nij očistila ilirizmov. Vendar je bil ta misal potrjen in izdan l. 1631 prvič, in pozneje l. 1588, 1706. Zadnja izdaja glagolitskega misala je bila l. 1741. Za to si je prizadeval zaderski nadškof Zmajevič ne le zarad velicega pomanjkanja glagolitskih liturgičnih knjig, ampak tudi zarad zlorabnih novotarij, ki so se zarad neznanja liturgičnega jezika vrinile. Misal se je imel vrediti v pravem staroslovenskem jeziku in pravej glagolitskej pisavi. V to je Zmajevič nasvetoval kot najzmožnejega moža Spljetjanina Karamana, ki si je boje z večletnim bivanjem v Peterburgu pridobil popolno znanje staroslovenskega jezika. Karamanovo delo so štirje maloruski cenzorji odobrili in misal je izšel pod naslovom: Missale Romanum slavonico idiomate editum jussu Urbani VIII.

To je zdaj zadoja izdaja misala! Akopram pravi o njej Asseman (Kalend. IV. 435): numeris omnibus absoluta et Ruthenorum omnium atque Dalmatum plausu excepta, vendar moramo reči, da je v jezikoslovnem oziru najbolj papačena. Kopitar (Glagol p. XVI) piše o njej: Dignus omnino erat ruthenis laudatoribus Caramanus, utpote vitiorum etiam ruthenicorum *ἡ ἰμυραδρία* caecus admirator! Explosis enim prioris editionis illyricis idiotismos ille ruthenicos substituit. Zategadelj pač nij čudno, da so to delo Rusi in nevedni Dalmatinci hvalili.

Kakor se je godilo z misalom tako se je godilo tudi z brevijarjem. Vredništvo brevijarja se je izročilo tudi Levakoviču. Ker se pa njegov prevod psalterija ni vjemal z Vulgato,

so hoteli nekaj bogoslovcev v pomoč sklicati. A kje dobiti taci, ki bi bili znali cerkveni jezik? Moral je priti zopet Rus in ta je bil škof Terlecki (1648). Zadoja izdaja brevijarja je bila l. 1791! Rituala pisanega v staroslovenščini pa še do zdaj nij! (Konec prih.)

Politični pregled.

Avstrijske dežele.

V Ljubljani 13. avgusta.

„Wien. Zeitung“ priobčuje cesarjevo pismo, s katerim Nj. veličanstvo sprejme odstop ministerstva in naklada grofu Taffeju, da sestavi novo ministerstvo. Živio!

Najvažnejša novica je nenadna, pa še ne prav verjetna vest o padcu grofa Andras-sy a. „Pester Lloyd“ namreč poroča, da ide Andrassy v Terebes, pa da se ne vrne več nazaj, ker pride drug na njegovo mesto. List trdi, da je to zvedel iz gotovega vira. Nam pa, navajenim na manevre naših nasprotnikov, hoče se skoraj zdeti, da je ta novica v ta namen izmišljena, da bi z njo oplašili Madjare, ter da bi jih privabili, da bizopet našim ustavovercem na pomoč prišli, kakor l. 1871.

Ne razumemo, zakaj bi Andrassy moral odstopiti zdaj, ko je dobil tako večino v državnem zboru, ki odobruje zasedenje Bosne. Namogoče nič ni, pa hočemo zanesljivejših poročil počakati, in opazujemo za sedaj nezaupno vse korake, misli in besede naših nasprotnikov, da nam ne uidejo iz volčje jame, v katero so padli.

Stara vradna „Presse“ zagovarja že na prvi strani ministerstvo iz različnih strank, takozvan „coalitionsministerium.“ To nam je veselo znamenje, da se imamo tacega ministerstva v kratkem nadejati. Tedaj bo gotovo kak Čeh ali kak Poljak in morda tudi kdo iz Hohenwartovega kluba stopil v ministerstvo. Dobro bi bilo, ko bi naš Herman prevzel ministerstvo pravosodja.

Vnanje države.

Shod avstrijskega in nemškega cesarja v Gasteinu se smatra od neke strani kot znamenje prijateljskih razmer med obema državama. Mogoče je za nekaj let, ali pa tudi ne; saj je bil Viljem tudi kratko pred vojsko

1866 v Gasteinu. Iz taci pohodov se ne dá tedaj nič sklepati.

Rusija. Ruska vlada protestira proti temu, da Turčija zbira vojake na meji izhodne Rumelije, ker s tem hoče pokončati avtonomijo te provincije.

Črnagora. Vsi Turki, kar jih je po vojski prišlo pod oblast črnogorsko, mislili so se spuntati, in preskrbeli so se že z orožjem, ter vse pripravili za ustajo. Posebno jih je jezilo, da je črnogorska vlada zaukazala ljudsko številjenje. Turški fanatiki so vse storili, da bi mobamedane vzdignili. Črnogorska vlada je pa za to zaroto zvedela, ter je v eni noči natihoma pustila prijeti vse glavne agitatorje.

Knez jih pusti pred se pripeljati, jih posvari ter jim dá potem prostost. Črnogorci mislijo, da so Turki zadosti ostrašeni in da se ne bodo več puntali.

Turčija. Ker angleška vlada zahteva prenaredeb v mali Aziji in se sploh obnaša kakor jerob Turčije, pričakovati je zopet, da se ministerstvo na novo sestavi po angleškem smislu. Srbom nečejo Turki nič odškodnine plačati za znani roparski napad Albancev na srbsko zemljo, ter se izgovarjajo, da so Srbi sami krivi tega napada.

Izvirni dopisi.

Iz Ljubljane, 13. avgusta. V dunajske liste pišejo nemškutarji, da bi se morali naši kmetje prisiljevati, da se zavarujejo zoper ogenj. To bi bilo že prav; pa na drugi strani bi morala tudi vlada nadzorovati zavarovalnice, da bi te pošteno postopale. Nekatere pošiljajo sleparske agente po deželi, ki včasih denarja še ne odrajtajo, kakor se je že zgodilo, da tisti, ki je plačal, vendar ni nič dobil; nekatere pri izplačevanju škode veliko odtrgajo, kakor nekdanja „Victoria.“ Tudi je krivično, če se na pr. kaka hiša, ki je 300 gld. vredna, zavarje za 500 ali 1000, kedar pogori, pa ne izplačajo toliko, kolikor je bil zavarovan, ampak le, kolikor je bilo poslopje vredno. Če hiša ni bila več vredna, čemu pa od več svote zavarovalnino pobirajo? Tudi bi se moralo s kmetom več potrpežljivosti imeti pri plačevanju, ker on nema vselej denarja, in ni prav, da zavarovanje precej neha, kedar enkrat ne more ali pozabi plačati. On je morda plačeval 10 let, in če v enajstem letu pogori, pa ravno ni mogel o pravem času plačati, nič ne dobi. Taka strogost je še hujši, ko pri cesarskem davku.

Iz Koroškega, 12. avg. (Slovenstvo in šole.) Nekteri mislijo, da je slabo, da koroški Slovenci ne marajo svojih otrok v šolo, posebno v srednje šole pošiljati, enake pritožbe smo čitali v slovenskih listih. Kdor pa razmere na Koroškem pozna, on ne bo nič obžaloval, da se koroški Slovenci ogibajo šole. Zdi se, kakor da bi koroški Slovenci instinktivno čutili, da jim šola hoče vrat zaviti.

Ravno hriboviti kraji, kjer ni bilo mogoče, otrok v šolo siliti, ostali so še najbolj narodni, v dolini pa, dalje ko se širi šolski poduk, dalje tudi prodira germanizacija. Glavni namen koroških šol je ponemčevanje; in že otroci s sedmimi, osmimi leti se mučijo z nemščino, še verski nauk se jim ne privoščijo v maternem jeziku. Kaka muka je to za otroke, to vé pisalec teh vrst, ki se je moral po cele strani v nemškem jeziku iz glave naučiti, akoravno ni skor besedice razumel od tega, kar se uči.

Ker so na Kranjskem in Štajerskem dijaki srednjih šol narodni, zato mislijo nekteri, da so tudi na Koroškem, in zavoljo tega ob-

— A kaj bode z drugimi?

— Boje jih bodo obesili, odgovori Rada.

Ali na mah razširi se po mestu glas, da je iz Štambula došla zapoved, da so odsle vislice prepovedane. General Ignatiev, djali so Bolgari, rekel je sultanu: „Ako bo letos Midhat počenjal taka krvološtva kakor lani, napovedal vam bode car Aleksander vojsko.“ Končno se sultan vstraši in hiti brzojaviti „ljubljenemu“ Midhatu, naj pojenja. Moskovski kometa je med vsemi najnevarnejši.

In res, onega leta niso obešali. Vendar je Midhat-paša želel zvedeti od vjetnikov skrivnosti „ustaškega komiteja“, število udov v Bolgariji in kdo podpira ustajnike. Pokliče nekolikokrat pred se Štefana Karadjo, Niko in Blagoja in še dva druga Bolgara.

— Povejte mi, kdo je glava vsega ustaškega gibanja, vpraša Midhat.

— To si ti in vsi tebi enaki, odvrne srčno Karadja. — Da ni vas, ne bilo bi ustanka. Dajte Bolgarom svobodo, dajte jim lastno upravo, ne mešajte se v naš posel in boste videli, da ne bode nobenega ustaša, nobenih uporov in komitejev.

— In kaj je bil vaš smoter? vpraša Midhat dalje.

— Naš smoter? naš cilj? odvrne Karadja:

— je bil, da se približamo Balkanu, kjer je naša začasna uprava. Od tod hoteli smo poslati deputacijo ali vsaj „memorija“ sultanu in ga prositi, da izvrši že davno obetane reforme.

— Zakaj ste napadali turške družine in cesarske nizame? praša Midhat.

— Vsaj nismo nikogar napali do onega čača, dok niso tega sami povzročili.

— Ali veš, da te morem obesiti, Štefan?

— Kako da bi tega ne vedel? Jaz to tudi pričakujem. Tudi mi bi se s taboj ne šalili, ko bi nam kje prišel v roko.

Čez nekoliko dni smo zvedeli, da je Štefan umrl: nekateri so djali, da je umrl na ranah, drugi pa so trdili, da so ga v temnici ostrupili. Med narodom razširila se je cela vrsta govoric. Djali so, da je Midhat, koji je prej 5000 turških lir za Štefanovo glavo obetal, odrezal mu sedaj glavo in jo poslal sultanu v darilo. „Poglej sem, o moj padlišah, kaka čuda dela tvoj Midhat, on zna djinove (zle duhove) vjeti in jim glave odrezati. Ne zovejo me Bolgari zastonj antikrista.

Povelje iz Štambula spolnili so vestno: javno obesili niso nikoga. Ali koliko mladih Bolgarov bilo je skrivno ostrupljenih in poklanih. Nekateri umrli so tudi od glada v ječi.

(Konec prih.)

žalujejo, da koroški Slovenci tako malo obiskujejo srednje šole. Pa to ni tako. Germanizacija je tam tako intenzivna, da slovenski gimnazijalci celó svoj materni jezik pozabijo, in da o počitnicah doma že komaj za silo ločijo slovenščino. O narodnem duhu ni bilo nikoli govora na celovški gimnaziji, le sem ter tje se je malo zalesketalo, pa kmalo zopet zginilo, kakor bi bakljo v vodo vrgel, saj ne bode dolgo gorela. Slovenska mladina, ki pride iz celovške gimnazije, ni prav nič za narod vneta; kar se jih obrne k posvetnim stanovom, so večinoma že ponemčenci, ki ne morejo biti prijatelji slovenskega jezika že zavoljo tega ne, ker ga več ne znajo. Le kar jih ide v bogoslovje, niso sicer sovražniki, pa tudi niso iskreni prijatelji slovenščine, oni so bolj mlačni v tej zadevi, in si tudi ne upajo dosti povdarjati narodnosti, ker si s tem naklonijo sovražstvo cele dežele, kakor je naš vrli Einspieler že dosti grenko občutil, in sicer že skoz toliko let, da je se neobčutljiv postal nasproti nemško-liberalno-nemškutarskim pušicam. Ker tedaj slovenski kmetje na Koroškem vidijo, da jim šole niso v blagoslov, ampak da so ustvarjene za zatiranje slovenskega naroda, zato šoli nič ne zaupajo. Dokler so dijaki v semenišče hodili, imeli so še nekaj veselja; odkar je pa prevladal posvetni, brezverski duh, in vsi dijaki tišče le v pravoslovje, modroslovje, itd. ter postanejo potem kot uradniki, advokati, zdravniki, itd. sovražniki naroda in njegovega jezika, ter le skušajo svoje mošnje polniti, ne da bi za zapuščeni in zatirani narod kaj storili, od tod nema koroški Slovenec nobenih simpatij za šolo, in on ni prijatelj koroških Slovencev, kdor jih v sedajno strastno in izključivo ponemčevalno šolo sili, ker jih s tem skoraj k samomoru sili.

Koroški Slovenci bi potrebovali narodno spodnjo gimnazijo, pa ne v Celovcu, ker tam je preveč ponemčeno in okuženo, za mladino malo priporočila vredno mesto, ampak v središču koroških Slovencev, v Doberli vasi. Doberla vas ima kakih 100 hiš, leži v jako prijetnem in zdravem kraju poleg malega jezera, prebivalci so skor vsi Slovenci, in tu je bila prva občina na Koroškem, ki je imela narodnega župana, ki je slovenski uradoval. Ta občina je izbudila sovražstvo cele dežele zavoljo svoje narodnosti, in niso prej nehali, da so razdrli veliko občino dobrolovaško, ter celo slovenskega župana v preiskavo djali zavoljo — nekih denarnih pogreškov, kakor se je reklo, da je mož kmalo potem od žalosti umrl. Doberla vas je v sredi lepe, čisto slovenske podjunske doline, in od tod ni daleč v Kaplo, Pliberk, Velikovec, Celovec, Borovlje, Črno, in le eno uro od južne železnice. Ko bi se tu napravila slovenska nižja gimnazija, imela bi dosti učencev. Ko bi jo dijaki dovršili, podali bi se lahko na višo gimnazijo v Ljubljano, da jo dovršijo od pete šole navzgor, in Koroška bi kmalo dobila dosti narodne inteligencije.

Slovenske poslance prosimo, da bi ta dopis v preudarek vzeli in kaj storili za naše koroške brate.

Iz Sarajeva, 2. avgusta. *) (Hušin paša, Novi-Pazar, vreme, nov list in serežani.) Hušin paša, turške vlade poverjenik, biva že nekoliko dni v našem mestu, ter se pogovarja s tukajšnjim generalštabom zaradi poseđenja Novega Pazara. Kakor iz gotovega vira čujem, zadelo je imenovano dogovarjanje že na marsikojo zapreko, ali v kljub temu bode avstrijska vojska poselala Novi-Pazar, kakor bode nji drago

in ugovarjanje Hušin-pašino ne bode imelo nikakega vpeha, udati se bode moral hoté ali nehoté. Dogovarjanje nadaljuje se vsak dan po več ur, pri tej priliki skazuje mu feldzm. Virtemberg čast, koja pristoja zastopniku tuje države, tudi vsa garnizija ima strogi ukaz, da ga časti kakor generala.

Kar njegovo osobo zadeva, ne vidi se v njem nikakov diplomat, še manj pak general. Mladost njegova, potem debelost dosta jasno zanikata vsako diplomatiško bistrournost v kljub temu, da se je v Parizi izšolal in govori razun azijatskega tudi francoski, angleški in italijanski jezik.

Da bode Avstrija Novi-Pazar zasela, to je več ko gotovo, ne samo gori omenjene konference, temuč tudi vse druge priprave to spridučeje. Ceste proti Novemu Pazaru delajo se nepretrgano, hrana za vojsko pošilja se naprej, z eno besedo: samo nekoliko pogledov v vojaške priprave to vsacemu zadostuje, privesti ga do sklepa, da se bode že na dolgo in široko razpravljanje o zadevi zasedanja vresničilo. Ravno danes tudi čujem, da se bode te dni sestavila baterija topničarjev, koja ima analog v Novi-Pazar odriniti.

Vročina je tukaj malo ponehala, največ smo že prestali meseca junija. Kakor vsaka stvar je tudi vreme tukaj narobe, drugje imajo meseca avgusta največ vročino mi pak junija. Noč je navadno hladna, tako da vsak vzame na popoldnevni ali večerni sprehod gornjo sukno seboj, koja mu po sedmi ali osmi uri prav dobro služi, ravno tako je v jutru.

Poljski pridelki prav dobro kažejo in upati je, da bomo posebno sadja za potrebo imeli. Vlada se tudi tega veseli, ker upa, da ne bode prebivalstvo nikakih zaprek stavljaló, kadar se pobiranje desetine počne.

Tukaj imamo poleg „Bosansko-Hercegovackih Novin“ tudi nov nemški list. Zove se „Die Occupation“, urednik mu je znani žurnalíst Lukeš. Prvi broj izšel je ravno včeraj, iz kojega se razvidi na prvi mah, da ga slovansk žurnalíst ureduje, da pa nekakov duh, popolnem vladen ima, ne sme se mu zameriti, posebno od početka ne.

Tukajšnja gradska straža se je razpustila s prvim avgustom in njeno službo opravljajo serežani, večjidel rekrutirani v Bosni. Splošno govorjenje je, da so „fini dečki“, mohamedance samo kazí „fes“, ker druga oprava je ravno taka, kakor navadnih serežanov.

Iz Sarajeva, 3. avgusta. (Zasedanje Noveg Bazara). V Dopisu od 2. avgusta poročal sem Vam, da je zasedanje Noveg-Pazara skoraj gotovo zaključena stvar. Danes pak Vam moram veselo novico naznaniti, da se bode marširanje proti Novemu Pazaru 20. t. m. pričelo. *) Odločeni so tudi polki in drugi vojniški oddelki, koji imajo zasedanje pričeti. Nove vojske iz Avstrije od početka ne bode, ker za pričetek namenjeni so nam že tukaj namešćeni polki. Kasnije morebiti bolj proti jeseni pride druga iz Avstrije, da dosedanjih mesto zasede.

Pri tej priliki moram tudi za Slovence neveselo novico omeniti, da polk Kuhn, kakor tudi drugi tukaj namešćeni polki ne bodo še tako hitro v domovino poslani. Vsaj za sedaj je vse takovo premešćenje ustavljeno.

Domaće novice.

V Ljubljani, 14. avgusta.

(Hranilnica ljubljanska) je sklenila obresti od izposojenega denarja od novega leta naprej

*) Po požaru se bo marširanje proti Novemu Pazaru gotovo nekoliko zakasnilo.

znižati od 6 na 5 $\frac{1}{2}$ %, toraj za pol odstotka. Dasiravno to ni veliko, je vendar nekaj, mi smo kaj tacega že davno pričakovali, ker je tudi obresti za vloge znižala.

(V spomin rojstnega dne cesarjevega) napravi ljubljanska čitalnica s svojimi pevci prihodnjo nedeljo jutraj sv. mašo na Rožniku.

(Iz seje deželnega odbora 11. avgusta). Deželni odbor je potrdil od občinskega odbora v Semiču sklenjene občinske takse; — za tri v kočevskem okraji vstreljene medvedke so se dovolile strelnine po 40 gld.; — sklenilo se je, da se razpiše 20 štipendij po 100 gld. iz sirotinskega zaklada za sprejem sirot v baron Lichtenturnovkino deklíško sirotišnico na Poljanah; — gledé novih stavb na Vrhniki, na mesto onih 27. julija t. l. pogorelih, je deželni odbor sklenil, obrniti se na deželno vlado zaradi tega, da okrajnemu glavarstvu naroči, skrbeti za to, da se bode pri stavbi novih poslopij postopalo po določbah §. 65. dež. stavb. reda od 25. oktobra 1875.

„Nov.“ (Pogorelo) je v Kranji trgovcu gospodu Omerzi nekaj pristave, ki pa je bila zavarovana.

(Ogenj) je bil zopet včeraj popoldne na ljubljanskem močvirji, pogorelo je Matevžetovo pohišje.

(„Johan“ Kecelj) se je, kakor zvemo iz Kamnika, županovemu stolu vendar enkrat opovedal. Ni dvomiti, da bo zdaj vse Avstrije konec, pa tudi kmalu sodni dan.

Razne reči.

— Petindvajsetletnico od l. 1854 bodo obhajali dotični duhovniki na Dóbravi poleg Ljubljane dne 26. avgusta. Živih je še iz imenovanega letnika 19. Upati je, da pridejo skupno srebrnico obhajati vsi, razven dveh, ki bivata v Ameriki. Drugo jutro — 27. avg. bo izlet na Rožnik, kjer so se bili novomašniki — ravno pred 25. leti — skupno poslovili in razšli, ter potem mnogoteri se ne več videli. Tri je vzela smrt, dva Amerika, in dva samostan.

— Požar v Sarajevu. Škoda, ki jo je naredil ogenj v Sarajevu, se ceni na 23 milijonov. Trgovci so mnogo zgubili, ker so jim pogoreli magazini. Mnogi ljudje se selé v Travnik. Cesar in cesarski princi so prvi na pomoč priskočili, ter podarili pogorelcem po 10.000 in 1000 gld.

— Ogenj je uničil v Kresnicah neko hišo in še eno drugo poslopje. Po Ljubljani se je govorilo, da je pogorelo tudi v Idriji 100 hiš, in nekaj mnogo poslopij v Litiji. Po sreči se ta govorica ni potrdila.

Listnica opravištva.

Č. g. J. P. kaplan v St. J. a. Br. Poslano 30./10. l. 1878 smo resnično prejeli.

Č. g. A. P. kapl. v B. Poslano 2./6. t. l. prejeli. Vse v naši knjigi, kakor po Vaših mislih.

Č. g. J. K. župn. v S. Poslano prejeli. Za r. g. Fl. vse poravnano; za Vas 5 gl. za tek. leto. G. A. M. posestn. v J. Teško sicer, pa naj gré, dokler gré. Bodite brez skrbi.

Eksekutivne dražbe.

16. avgusta. Kodelovo v Budanji, Vipava; Urbančičevo v Podgradu, Ljubljana; Fajdigovo, Brdo; Požlepovo v Plešivcah, Ljubljana; Drobničovo v Mali vasi, Ljubljana; Rupertovo na Igu, Ljubljana; Zakrajškovo v Glini, Lož; Ponikvarjevo v Hrbljanah, Lož; Dermastjevo na Ježici, Ljubljana; Novakovo v Tacnu, Ljubljana.

Podpisani kupuje

delnice „Narodne tiskarne“.

Dr. K. Ahačič,
stari trg št. 13.

J. Blažnikovi nasledniki v Ljubljani.

*) Po pošti zakasnelo.

Vredn.